

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus Nominis Tertii

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

VI. Maurorum dißidentium motus. Ferdinandi in regnum L[e]gionense
succeßio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

8. Chronica de horum locorum acquisitione tacet. uti & de adventu Legati Apostolici.

9. De hoc Joanne Ferdinandus V. gellus tom. 1 Italia sacra in Episcopis Sabiniensibus: Vix sub Gregorio IX roseo pileo fuerat donatus anno 1227, cum ad prædicandam Cruciatam contra Saracenos statim in Hispaniam ac Lusitaniam missus est.

v. Hodie Iznatoraph, & ultimum locum Chiclanam dici, monet nota marginalis: neutrum tamen reperitur expressum in tabulis; sicut nec alia plura.

x. Pegum vulgo Pliego, in ta-

bulis Priego, 6 circiter leucis ultra Martos in Austrum.

y. Alhama, in vulgari Alhambra.

z. Chronica, Placentinum hunc Episcopum, tunc Archiepiscopi vice functum, nominat Dominicum, quem Tamajus in Catalogo ad 15 Octobris sedisse ait ab anno 1221 ad 1233. & adfuisse pugna ad Navas Tolosanas: locum autem in quo egrotavit Archiepiscopus, Chronica vocat Guadalajar.

a. Eadem Chronica: Perfecta autem nobiliter ecclesia ista novis quotidie augetur ornamentis & ædificiis.

CAPUT VI.

Mauvorum dissidentium motus. Ferdinandi in regnum Legionense successio.

IN diebus hujus Regis Ferdinandi, surrexit quidam nomine Abenhuch, in castro Rechoc a in territorio Murtiensi, & cœpit contra Almohades b rebellare, qui cismarinos Arabes adeo crudeli dominio opprimebant, quod de facili Abenhuchi proposito confenserunt. Et obtenta Murtia & finitimis oppidis & castellis, omnes Almohades quos habere potuit capite detruncavit: & omnes Mezquitas præsentia Almohadum judicans inquinatas, aspersione aquæ fecit à suis Sacerdotibus expiari, & armorum suorum insignia fecit c nigra, quæ in bellis & alibi præfererat, quasi luctu præsignans excidium gentis suæ. Et in modico tempore obtinuit Vandaliæ d Hispanorum, præter Valentiam & confinia, in quibus Zahen de genere Regio rebellavit.

4. Erat autem Abenhuth de genere Abohaget olim Regis Cæsaraugustæ: & cum fere Monarcha in cismarina Vandalia haberetur, audacia, largitate, justitia, veritate (prout gentis ejus infidelitas seu ver-

40

a

b

Mauvi maurorum cadibus debilitata

c

d

Christianis sunt causa rei bene gerende.

fuitia

futia tolerat) præminebat. Sed à quodam suorum,
 qui Aben-Raman dicitur, invitatus ad epulas & deli-
 cias familiares, quas gentis illius colit voluptas,
 factione hospitis & vasalli occiditur in conclavi,
 e apud præsidium e Almaria. Et tunc invaluit Arabs
 f quidam, dictus Mahoma / Alienalaginar, qui paulo
 ante boves & aratri vestigia sequebatur. Hic Arjo-
 nae, & Giennii, Granatae, Vastæ & Accii & locis
 aliis adhuc hodie principatur: & post interitum A-
 benhuthi Vandalia Cismarina in plures Regulos est
 divisa, & ab Almohadibus separata, quod Christia-
 nis utile invenitur.

CAP. XIV

Mortuo Al-
 phonso Le-
 gion. 1230

42 Post hæc iterum Rex obsedit Giennium, &
 machinis validis impugnavit: sed videns quod civi-
 tas tantâ fortitudine præminebat, quod non posset
 humano ingenio expugnari, habito Magnatum
 g suorum consilio, inde recessit. Et cum g Abdalarfar-
 team pervenisset, rumor advenit patrem suum in
 Villa-nova de Sarrea ab hoc seculo migravisse, & in
 h ecclesia B. Jacobi h traditum sepulturæ, Era mccc. lxxviii:
 i & quod etiam regnum legaverat i, quas ex Regina
 Tarasia susceperat, filiabus. Propter quod mater ejus
 Regina nobilis D. Berengaria ad eum materna soli-
 citudine veniebat, ut ad recipiendum bonum pater-
 num quantocyus festinaret, quod ei de mandato Pa-
 tris Pontifices, Magnates, & Civitatum Concilia ju-
 rarant; ne forte in mora perturbatio aliqua orire-
 tur.

Berengaria
 filium ducit
 Legionem,

43 Erant autem cum eo Rodericus Pontifex To-
 letanus, Lupus Didaci, Alvarus Petri, Gonsalvus
 Roderici, Garcias Ferdinandi, Alphonfus Tellii,
 Guillermus Gonsalvi, Didacus Martini, & alii Nobi-
 les & Magnates, & plures Milites civitatum, qui
 cum Rege inelyto venientes, Reginam nobilem, in
 k pago qui Orgatium k dicitur, invenerunt: & inde
 communiter urbem regiam intraverunt. A qua mo-
 ra postposita omnes continue recesserunt, & ad op-
 pidum

pidum quod / Agger-fellarum dicitur, pervenerunt; I
 indeque ad castrum S. Cypriani de Mozoth cum ^{qui per viam}
 matre & comitatu veniens, castrum ei ut Domino ^{bono exca-}
 reddiderunt. Sequenti die eum similiter in Villa ^{ptus}
 Lalii ⁿ receperunt, ubi ad Regem, tamquam ad
 Dominum, ex Tauro nobilissimo oppido Milites ad-
 venerunt, qui Regem sui & oppidi naturalem Do-
 minum cognoverunt: & ut sequenti die Taurum
 adiret instantissime supplicarunt, nobili Regina hæc
 omnia solertissime procurante.

44 Altera vero die Taurum intravimus, ubi om-
 nibus annuentibus Rex Ferdinandus, facto sibi ho-
 minio, in Regem & Dominum est receptus. Inde-
 que per castra Dominae o Reginae aliquamdiu ince-
 dentes, recepimus ex aliis civitatibus Milites & nun-
 tios venientes, qui videbantur de receptione Regis
 aliquantulum dubitare. Sorores enim Domini Re-
 gis, Sancia & Dulcis, de quibus diximus, rebellio-
 nem cum complicitibus preparabant. Sed tamen re-
 gni Prælati, quorum interest Regnum & Sacerdo-
 tium contueri, in auditu auris Regem Ferdinandum
 in Regem illico receperunt, scilicet Joannes Ove-
 tensis, Nunius Astoricensis, Rodericus Legionensis,
 Michael Lucensis, Martinus Salamantinus, Marti-
 nus Mindonensis, Michael Civitatisensis, Sancier
 Cauriensis. Hi omnes cum suis civitatibus, patre
 mortuo, filio se dederunt, nec rebellio cogitata po-
 tuit invalere: nam quam cito venimus Majoricam
 & Mansellam p, Regi se protinus reddiderunt.

45 Sequenti vero die intravimus Legionem, quæ ^p
 in Regno illo Sedis regiae præminet dignitate, ibi ^{cap. xv}
 que ab Episcopo & universis civibus ad regni Legio- ^{demum lita-}
 nis fastigium elevatur, Clero & populo Te Deum ^{gione Rex}
 laudamus cantantibus concorditer & jucunde: & ^{proclama-}
 ex tunc Rex Castellæ & Legionis q pariter est vo- ^{tus}
 catus. Ibi nuntii advenerunt ex parte Reginae r
 Tarasæ, ut super compositione internuntia refe-
 rentes.

rentes. Et licet verbum Magnatibus displiceret, tamen Regina nobilis in tantum timuit regni & pauperum vastationem, quod procuravit, ut Rex subsisteret Legione, & ipsa iret Valentiam, de concordia cum Regina Tarasia tractatura. Cumque ambæ Reginae Valentia s convenissent, sic solertia Reginae nobilis Berengariae procuravit, ut Regis sorores Regi restituerent omnia quæ tenebant, & ipsæ essent provisione contentæ, quam eis Rex & Regina nobilis assignarent: & si quid juris in regno habebant simpliciter resignarent.

assignata sororibus dote

46 Et pacto hujusmodi confirmato Rex advenit, & inde omnes ivimus Beneventum, quo etiam Infantes filia Reginae Tarasiae advenerunt: ubi Rex Ferdinandus & Regina nobilis eis reditus triginta millium aureorum in locis competentibus assignarunt, percipiendos toto tempore vitæ suæ: & sic obtinuit omnes munitiones & omnia castra quiete & pacifice Rex Ferdinandus. Et in hoc enituit quam plurimum Reginae nobilis solers cura: quæ non minori gratia Regi filio dedit hoc regnum, quam regnum Castellæ, quod ad eam jure hereditario pertinebat. Sic enim scivit omnia ordinare, ut, licet Regnorum unio fere omnibus displiceret, ipsa studuit taliter providere, ut sine sanguinis effusione Regnorum unio proveniret, & utrumque Regnum spæce perpetua lætaretur.

pacifice regnat:

v retur v.

Toletana ecclesia plura loca donat

47 Indequè Rex ivit Zemoram, Salmanticam, Lethesmiam, Civitatem Roderici, & Albam, & per ceteras Regni partes, in quibus honore Regio & hominio ab omnibus est susceptus. Tunc Rex Ferdinandus dedit Cascatam jure hereditario Roderico Archiepiscopo Toletano, quæ tamen aliquantulum reparata à Saracenis incolis tenebatur. Sed Rodericus Archiepiscopus, evolutis à donatione mensibus tribus, exercitu congregato, ivit contra Cascatam cum multitudine armorum: & expulsis Mauris, qui ruinas oppidi

oppidi reparabant, illud retinuit, & ad honorem Regis, qui illud dederat Ecclesie Toletanae custodivit haftenus, & custodit cum aliis castris; scilicet Pilos, Toyam, Lacra, Agasmo, Fonte-Juliani, Turribus, Dela, cum Ficu, Alaulula, Areola, Duobus-germanis, Villa-montini, Nubila & Castorla, Concha & Chelis x.

48 Post hæc iterum Rex Ferdinandus obsedit Ubetam, oppidum populosum bellatoribus, & munitione magna tutatum: & adeo fortiter impugnavit, ut conclusi salvis corporibus oppidum resignarent. Et tunc Rex oppido acquisito ad urbem regiam est reversus, Era mclxxii, obiit Regina Beatrix in oppido quod Taurum dicitur, & ducta ad regale monasterium prope Burgis, juxta Regem Henricum regaliter est sepulta y.

ANNOTATA.

a Rehoc, in Chronica Ret di-
ctum, Murcia autem, olim Mur-
gis ad fluvium Seguram olim Seta-
lim, modici sed fertilis regni caput, in-
ter Granatense & Valentinum reg-
num, ad mare mediterraneum situ-
que Vergitanum sit.

b De ortu Almohadum agit
auctor noster lib. 7 cap. 10, tamquam
nomen habentibus à pseudo-propheta
quodam, Alcorani interpretationem
novam & eatenus recepta contrariam
predicante, sublato in Regem quodam
Aldelmonè siguli filio; qui regno
Africano potitus, etiam Hispanos A-
rabes subjugavit, itaque in Africam
redit; ex cujus semine tunc regnabat
in Africa Miramolinus ille vulgo
dictus, de quo supra.

c Doctor Laurentius Galindez de
Carbaxal, in suis fragmentis, apud
Argote de Molina allegatum in Ap-
pendice ad Annales Zuniga, pro anno
1248 ait, inter libros, quos Ferdinan-
do & Isabella Regibus Catholicis tra-
didit Mari Granatenses, inventa

esse eadem omnia que referuntur de
Almohadibus & Abenhuch: & addi,
quod Magus quidam, inter Mau-
ros Propheta habitus, præfens
cum tesseraria illa scuta sic tin-
gerentur, exclamarit, nunc finem
Maurici in Hispania regni
adesse: & Abenhuch quidem
pœnas daturum effusi Almoha-
dum sanguinis, eoque die quo is
necaretur, lapsura scuta istæc ni-
gra, nec amplius Regem Maurum
futurum Hispali. Itaque revera
accidisse: nam mortuo Aben-
huch scuta prædicta, in Mezquita
Hispalensi appensa, delapsa esse:
& Axatafium, sub quo amissa
urbs fuit, Capitaneum dumtaxat
non Regem fuisse, Mauros au-
tem, ex die prædicti lapsus scu-
torum, certam habuisse perditio-
nem urbis.

Almohades

d Vandalia Hispanorum, vul-
go Andaluzia, quasi Vandalu-
zia.

e Almaria vulgo Almería, nunc
F civitas

civitas Episcopalis in regno Granatensi.

f In vulgata est Mahomat Algrajae.

g Alia lectio, ex Ms. in margine apposta, sic habet: Et cum ad Datalferiam pervenisset: in vulgata scribitur, Guadalajara.

h Videlicet Compostellae in Galicia, regno Legionensi adnexa, unde etiam in Annalibus Rogerii de Hoveden passim vocatur, Alphonfus Rex de S. Jacobo.

i In quibusdam Roderici exemplaribus, juxta editionem Francofurtensem, non tamen in Ms. Tolentino, similia, sed multo brevius, sic leguntur lib. 7 cap. 25 ubi de patre:

Cur filias pater praeterito filio heredes voluerit?

Reliquit duas filias, Sanciam atque Dulcem, quibus Regni successionem legavit. Sed quia omnes regni Nobiles, tam de civibus quam de aliis, olim filio suo Ferdinando juraverant, non potuerunt regnum filiae obtinere: sed aliquantis dissidiis procuratis, & civitatibus & nobilibus in varia studia separatis, nobilis Berengaria Regina Castellae interposuit partes suas, & sic omnes gratiae solertia dulcoravit, quod, licet Infantes quam plurimos fautores haberent, & munitiones & castra quam plurima in omnibus fere regni finibus possiderent, ad hoc Infantes & matrem earum Reginam Tarasiam necessitate indixit, ut ejus gratiae responderent: unde paternae largitatis in omnibus imitatrix, curialitate sua, Infantibus quoad viverent magnos reditus fecit à filio assignari. Porro jam diximus ab inveterato Castellanos odio ad ejusmodi dispositionem adductum patrem, ingratum beneficiis acceptis à filio. Franciscus Macedo in Vita Tarasiae, cujus ut Sanctae ratio nobis habenda erit ad 17 Junii, cap. 31 de hac Alphonfi dispositione agens, nescio an animadvertit agi

de Ferdinando; non qualicumque, sed Sancto Rege; parentum obsequiosissimo, indole mansuetissimo, bellis aequae ac civilibus curis exercito, & jam agente aetatis annum 31. Si enim animadvertisset, non puto scripsitum fuisse, quod Alphonfus filio Ferdinando, propter turbulentas ejus & furiosum ingenium nimis initio aequus & indulgens, postea & infensus fuit: hinc primum dissensiones, deinde similitates, tandem apertae inimicitiae extiterunt; adeo ut Alphonfus moriens regnum Legionense penes filias testamento reliquerit: tam abalienarant animum patris, filii mores. Inter causas deinde qua regnorum conjunctionem debebantur dissuadere potuisse, etiam hanc addit idem Macedo: Obrutum in tanta mole rerum juvenem, minus & gratum & expertum rerum publicarum. Ignoscendum viro, multiplici librorum scripturae de argumentis prorsus aliis distractissimo, quod historicas quaestiones levi nimis manu tractaverit, uti etiam ex Appendice ad Vindicias S. Hilarii Avilae, ab eodem infeliter tractatae poterit lector agnoscere ad diem Maji: fuit aliqui amicus mihi, sicut in praefatione ad Vitam S. Matildae demonstravi, sed amicis cunctis magis amica veritas.

k In Chronica dicitur Organi circa Toletum, ubi notatur in tabula intervallo leucarum circiter 4.

l Agger-fellarum, ibidem, Toledum distat Valli soleto leucis circiter 6. Non tamen Valli soleto, sed Abula verius debuit Rex, cum fines regni Legionensis est ingressus, à Giennensi obsequio revertens.

n In topographica regni Legionensis tabula Villalar, simili unius diei itinere distans Tordezilla, recto itinere urbem Legionensem itinere, unde retro vocatur Taurum, vulgo TO, regio palatio nobile oppidum.

ubi Ferdinandus fuerat moratus cum
fere, quando est ad regnum Castella
accesit, uti dictum num. 11.

o Castrorum horum aliqua enu-
merat auctor lib. 7 cap. 8 dicens, Rex
Castellæ & Rex Aragonum, ex
Monte-Palumbario jaxta Abu-
lam, contra Regem Legionis
processerunt & obtinuerunt Ca-
strum-Legionis, & Ardon, &
Castrum Gundisalvi, & Ca-
strum-terræ, & Albam de Ali-
ste, & usque ad Astoricam cun-
cta cæde & incendio vastave-
runt. Nullus interim horum locorum
nunc exprimitur in tabula, & forte
aliquorum etiam nomen mutatum est:
nam Moral del Reyna, id est, Ha-
bitatio Reginae, quod eo tractu est,
à Berengaria Alphonso nupta potest
excultum appellatumque fuisse: si
quidem, ut mox dicitur cap. 31, cele-
bratis nuptiis, Rex Castellæ, om-
nia quæ abstulerat nunc gene-
ro, olim hosti, dedit filia suæ
nuptæ: & rursus, cum post factum
divortium super dote reddenda con-
troversia existerent; Idem Rex (ut
dicitur lib. 8 cap. 13) cum Legio-
nensi olim genero suo anno 1213
fœdus innotu innovavit, & re-
stituit Carpium & Montem-re-
galem, ita ut diruta de cetero
non starent: & sic mansit Beren-
garia in pacifica dotalium castrorum
possessione quoad vixit; nec illorum
tantum, sed etiam aliorum quæ avus
nepoti acquiserat, crepta genero rur-
sum hosti, ut supra ad Vitam ex Tu-
densi diximus.

p Mansilla in tabulis, in eodem-
que recto itinere Legionem versus, una
solum diæta distat ab urbe: Majori-
ca, in tabulis non reperitur.

q Quemadmodum, inquit Chro-
nica aliquam diu factum fuerat
præteritis temporibus, scilicet sub
Alphonso VIII, Imperatore Hispania-
rum dicto.

r Reperat se Tarasia post di-
vortium in Lusitaniam, & cum tra-

ductis ad Lorvanense Benedicthinorum
cœnobium Monialibus Cisterciensibus Tarasia Lu-
viram agebat, monacham inter eas sit, ab Al-
phonsi Le-
gion. thoro
qui cap. 31 fuse tractat, quomodo Be-
rengariae litteris, ad ipsam & ad
patrem ipsius Alphonsum datis, e-
vocata sit mediatrix inter Infantes
& Regem futura: quas litteras, si
extant alicubi, optarem videre.

s Valentia, non illa Valentini re-
gni caput, qua tunc Maurorum erat,
longissime distans à Lusitania; sed
altera (plures enim sunt minoris no-
ta) dicta Valentia Alcantaræ,
quod intra hujus propinqua urbis di-
strictum sita sit, in Extrema-dure
Lusitana atque Hispana confinis, tri-
plo fere longius distita Legionem quam
ipsa Conimbrica, in cujus districtu
Lorvanum est: Tarasia autem Le-
gionenses fines omnino non attingit.

t Beneventum, vulgo Bene-
venta, medio fere inter Legionem &
Zamorram itinere.

v Hic interserit Chronica, quod
Ferdinandus, post res composi-
tas cum Sororibus, ivit in Sabo-
gal, ad conferendum cum Rege
Portugallie, quemadmodum in-
ter eos conductum erat, peracto-
que colloquio circumire cœpit
regnum, administrando ubique
justitiam, arque ita pervenit us-
que Zamorram: hæc autem civitas
est ad Durium fluvium, antiquis Zen-
tica, Tauro propinqua. Sabogal ad
confinia Portugallie situm est, duabus
vel tribus leucis à Civitate-Roderici.

x In Chronica sic nominantur loca,
Toyalacra, Arayfno, la fuente
de Julian, Torres de Alecuz,
Pegura, Aulala, Elervela, Dos
Hermanas, Villa-montin, Nubla,
Cazorla, Cuenza, Archillas.

y Vereor ne Roderici Toletani
historia insigni uno vel altero Capi-
te mutilata casu aliquo sit: nam acap-
tione Ubedæ, qua contigit an. 1234,
immediate transitur ab obtentâ Cordu-
bam an. 1236. Hunc vero hiatum ex-

plebit nobis Ferdinandæa Chroni-
ca, cum qua deinceps progrediemur.
De hujus fide ne pessimus aubitare in
argumento tam glorioso quod alias non
videretur Toletanus pratermittere po-

tuisse) facit Lucas Tudensis
mero 7, eandem ad Xerez
riam, ab Alphonso Regis
relatam, paucis verbis vehementer
extollens.

P A R E R G O N I.

An & quomodo ad hujus temporis ac Regis historiam
pertineat revelatio Crucis Caravacana.

49
De Cruce
Caravaca-
na narratio.

Ioannes de Robles, Caravacensis Presbyter, anno
MDCXV Madriti imprimendam vulgandamque curavit
Historiam apparitionis & miraculorum sanctæ
Crucis Caravacanae. De miraculis, quæ sunt recentioris ævi fere omnia abundeque testata, nemo ambigit: apparitioni miraculose, quoad substantiam rei, sufficientem fidem faciunt, præter immemorabilis temporis traditionem, antiquissima ipso in loco monumenta, de quibus infra. Temporis circumstantiam, ratione cujus ea res admissetur historiae sancti Regis, tum à Roderico Caro tum ab alio, Ioannis de Robles auctoritate motis, dubiam merito faciunt illa ipsa, quæ jam dixi antiqua monumenta.

Io. Zamora
tributa, ut
casus testis,

50 Hoc prius quam ostendo, lubet verbotenus producere totum suspectæ nobis narrationis fundamentum, cujus auctor dicitur, Fr. Joannes Ægidius Zamora, in Additionibus seu Adversariis, quas contra aliqua puncta Chronici, à Juliano Toletano Archipresbytero compilati, scripsit de mandato sancti Regis Ferdinandi, quemadmodum eæ reperiuntur in quaterno P. Mag. Hieronymi Roman de Higuera. Vereor, lector, ne cum Juliano Toletani Chronicon & Higuera nominari vides, intelligis qualis in talibus sit fides Higuera apud eruditos, & quale illud Pseudo-dextero succenturiatum Juliani opusculum, continuo præjudices, & apud te desinas, has quoque Ioannis Ægidii Additiones Chronico isti oppositas, ab eadem produsse officina, ex qua tot alia simenta emanaverunt, omnem ecclesiasticam historiam apud Hispanos & quidam
ibidem